MASTER
NEGATIVE
NO. 92-81131-2

MICROFILMED 1993

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES/NEW YORK

as part of the
"Foundations of Western Civilization Preservation Project"

Funded by the
NATIONAL ENDOWMENT FOR THE HUMANITIES

Reproductions may not be made without permission from
Columbia University Library

COPYRIGHT STATEMENT

The copyright law of the United States - Title 17, United States Code - concerns the making of photocopies or other reproductions of copyrighted material.

Under certain conditions specified in the law, libraries and archives are authorized to furnish a photocopy or other reproduction. One of these specified conditions is that the photocopy or other reproduction is not to be "used for any purpose other than private study, scholarship, or research." If a user makes a request for, or later uses, a photocopy or reproduction for purposes in excess of "fair use," that user may be liable for copyright infringement.

This institution reserves the right to refuse to accept a copy order if, in its judgement, fulfillment of the order would involve violation of the copyright law.

AUTHOR:

BOETTCHER, H.

TITLE:

DE ELLIPSEOS APUD XENOPHONTEM USU

PLACE:

REGIMONTI

DATE:

1865

Master Negative #

92- 81131-2

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DEPARTMENT

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

Original Material as Filmed - Existing Bibliographic Record

88XE
Z8

Dissertation

Böttcher, H
De ellipseos apud Xenophontem usu
Jena 1865

No 2 of a vol of dissertations

Restrictions on Use:

TECHNICAL MICROFORM DATA

FILM SIZE: 35mm REDUCTION RATIO: 11x
IMAGE PLACEMENT: IA (IIA) IB IIB
DATE FILMED: 3-1-93 INITIALS BC
FILMED BY: RESEARCH PUBLICATIONS, INC WOODBRIDGE, CT

AIIM

Association for Information and Image Management

1100 Wayne Avenue, Suite 1100
Silver Spring, Maryland 20910
301/587-8202

Centimeter

Inches

MANUFACTURED TO AIIM STANDARDS
BY APPLIED IMAGE, INC.

No. 2
88XE
Z8.

DE ELLIPSEOS APUD XENOPHONTEM USU.

DISSERTATIO INAUGURALIS

QUAM SCRIPSIT

ET

PRO SUMMIS IN PHILOSOPHIA HONORIBUS

OBTINENDIS

AMPLISSIMO PHILOSOPHORUM

ORDINI

IN UNIVERSITATE LITTERARUM IENENSI

PROPOSUIT

H. BŒTTCHER.

REGIMONTI
EX OFFICINA HARTUNGIANA.
MDCCCLXXV.

Quis est, qui nesciat, Xenophonti multarum rerum praecipueque personarum descriptionis fidem esse abrogandam? Nihilo minus omnium in unum congruunt sententiae, inter scriptores Graecos neminem ei parem esse suavitate sermonis; qui quidem non modo dicendi apte congruenterque ad id quod agitur sed illustrandae etiam atque exornandae orationis haud ignarus est. Ad hoc tanta est in eo explicandi vis, ut omnia, quae describuntur, cernere et paene tangere videaris, talis vigor animi natura insitus, ut non facile quisquam ei resistere possit. Mollis enim ille et lenis sonus. quo in omnibus scriptis usus est, et nativa ejus infucataque simplicitas, omnibus Attici sermonis leporibus condita, alliciunt ad se mira quadam delectatione lectorum animos. Concedatur licet, Xenophontem nonnunquam latius se fundere saepiusque remissiore genere dicendi uti, id quod maxime in libris philosophicis compareat; tamen quis est, quin assentiatur sententiae Quintiliani in libro decimo institutionis oratoriae dicentis: „Quid ego commemorem Xenophontis illam jucunditatem inaffectatam sed quam nulla consequi affectatio possit? ut ipsae sermonem finxisse Gratiae videantur et, quod de Pericle veteris comoediae testimonium est, in hunc transferri justissime possit, in labris ejus sedisse quandam persuadendi deam, vel Ciceronis opinioni accedat „Xenophontis sermonem melle dulciorem esse“ et „Xenophontis voce Musas quasi locutas esse.“?

Quid plura de eo dicam? Satis mihi sit, quantam afferat vim ad disciplinam nostram exponere. Ut enim illi veteres oratores Xenophontis suavitatem atque elegantiam sermonis imitandam esse iis qui eloquentiae studerent putabant; ita etiam nostris temporibus auctor habetur multarum legum grammaticarum omnium consensu locuples: neque solum magister recte scribendi est, sed etiam, quod a pueris

ii leguntur libri, qui pulchritudine sermonis praevaleant, ut lectione delectentur litterarumque Graecarum amor excitetur fiat necesse est. — Quae quum ita sint, dubium esse non potest, quin Xenophontis scrutemur oporteat scripta, ut, facultate illa „persuadendi", quibus contineatur rebus, explorata, ad imitandum incitemur. Quarum quia paene infinita est vis et materia, id mihi proposui, ut de ellipseos usu quaestionem haberem.

Hoc autem loco primum quaerendum mihi esse videtur, quid sit ellipsis. Omissionem esse vocabuli, quod, etsi non dictum, cogitetur tamen, docet Hermannus.[1]) Integritatem autem orationis grammaticam, quae in eo sit posita, ut omnia dicantur, quae quis cogitari velit, esse regulam, qua nobis, utrum vocabulum desit necne metiendum sit. — Sententiam igitur Geistii,[2]) regionem ellipseos non satis definitam esse, probo quidem; minime vero ei assentior, Hermannum in animo habuisse, hac definitione vim et naturam ellipseos complecti. Facile enim intellegitur ex sequentibus verbis „ne hae quidem definitiones quidquam utilitatis habent, nisi ostendatur, quale sit hoc aut possit esse, quod non dictum cogitari aut dictum non cogitari queat", quae ad explicationem ellipseos et pleonasmi pertinent, eum ellipses suo quamque loco pertractare eodemque opiniones pravas aequalium suorum ellipses quasi venantium refutare voluisse. Ac tam acute argutequc conjicit de ellipseos usu, ut mirum paene videatur, quanta Graecae linguae cognitione tot erroribus sublatis quaerendi vias demonstraverit. — Quem secutus est Bernhardy[3]), vir doctissimus, qui potestatem ellipseos sic instituit, ut profectus a rhetorica Graeci sermonis ratione ellipses, ut quaeque propius accedat ad notionem rhetorices explendam, ita dividat in rhetoricas et grammaticas et ut ita dicam populares. Cujus sententiam Geistius l. c. latius dicendo persequi eo consilio, ut veram atque propriam significationem ellipseos definiret conatus est. — Quod Hermannum non satisfecisse

1) In primo libro Opusculorum p. 151.
2) Programm des Gymn. zu Krotoschin 1858.
3) Wissenschaftliche Syntax p. 484 ff.

huic quaestioni dicit, supra commemoravimus. Neque enim ellipsin a breviloquentia neque ab aliis quibusdam locutionibus ut *ὁ δίκαιος, εἰ γένοιτο, ὁ Φιλίππου* etc., ubi nullum vocabulum ex cogitatione Greccorum supplendum sit, eum separasse. Inde, breviloquentia definita, cujus sit id commune cum ellipsi, ut sit rhetorices, proprium, ut ex antecedentibus vel sequentibus verbis omnia omissa supplenda sint, finibus ellipseos quasi in tuto collocatis a similibus orationis figuris atque in angustum deductis, transit ad quaestionem, quid sit ellipsis. Cui responderi non posse, nisi definiatur, ubi verbum omissum tam necessarium sit ad integritatem orationis grammaticam et logicam efficiendam, ut omissio nomine ellipseos notanda sit. — Quum autem Graeca lingua variis figuris uti soleat quae a nostris hominibus propter obscuritatem sermonis pluribus verbis exponantur necesse sit sed nequaquam ulla ellipsi expediendae sint, nullo alio modo recte de ellipsi judicari posse nisi ratione rhetorica, nimirum cui ratio grammatica et logica subjecta sit.

Cui definitioni convenienter Geistius ellipses in tria genera, quae supra dixi, partitur eaque eo inter se diversa esse docet, quod ellipses rhetoricae nullis grammaticae et populares certis quibusdam praeceptis, quas consuetudo sermonis composuerit, contineantur.

At mihi uterque in eo errasse videtur, quod in partes, quarum fines minime certi sunt, ellipses divisit; nam ubi rhetoricarum, ubi grammaticarum, ubi popularium, sunt fines et termini, quum omnes ex eodem fonte fluant? Quodsi Geistius dicit, in numero rhetoricarum ellipseon omnes locos esse referendos, ubi substantivo omisso accusativus adjectivi cujusdam cum articulo vel sine articulo ita conjungatur cum verbo, ut substantivum simul intelligatur cum verbo, unde vel eadem vel similis notio supplenda sit, ellipsin rhetoricam magis adducor ut credam in exiguum angustumque concludi non posse, sed omnium partium propriam esse. Item non dubitandum est, quin ellipsis sive grammatica sive popularis eadem conformatione verborum utatur, ut An. VI. 8, 12: *τοῦτον μὲν ἀνέ-* *κραγον πάντες ὡς ὀλίγας παίσειεν*, ubi nemo dubitabit, vocabulum elliptice omissum *πληγάς* potius populari quam rheto-

ricae attribuere. Simili quoque modo omissio verbi εἶναι sine dubio a sermone quotidiano profecta est; id quod Geistius affirmat quidem, sed tamen hanc ellipsin inter grammaticas numerat. — Atqui minime concedendum est, rationi rhetoricae in definitione ellipseos ullam vim tribuendam esse; ea de causa quod omnium figurarum communis est. Unde sequitur, ut ratio recta, ad quam ellipses referendae sint, sit grammatica; ea enim ostendit, quomodo abhorreant a lege grammatica omnium linguarum communi, quam sic intelligi volo, ut oratio gentis cujusque ad cogitata respondeat.

Recte igitur mihi definiendum esse videtur, ellipsin esse omissionem vocabuli, quod quum ad sententiam loquentis intelligendam necesserium sit, simul audiatur; unde fit, quod differat inter cogitandum et loquendum, ita tamen ut oratio ad usum linguae integra habeatur. Itaque recte dicit Hermannus,[1]) aposiopesin eo distare ab ellipsi, quod in ellipsi aliquid omittatur ob rationem grammaticam, in aposiopesi ob rationem rhetoricam, qua aliquid sic ad sententiam desit, ut ne ad grammaticum quidem usum oratio integra sit. — Quum autem eadem omnia, quae de ellipsi diximus, ad breviloquentiam quoque conveniant, quacum saepe confunditur, reliquum est ut quid sit utriusque proprium exponatur. Quod attinet ad quaestionem nostram, satis constat, in breviloquentia ea verba quae omissa sint, ex antecedentibus vel sequentibus esse intelligenda, supplenda in ellipsi vero de integro. Sed aliud quoque est, quo mea quidem opinione inter se discrepant, quum breviloquentia non modo plus momenti quam ellipsis afferat ad pulchritudinem orationis augendam, verum etiam fundamento diversi nitatur generis rhetorices. Est enim origo ellipseos sine dubio ex usitato sermonis genere, unde paulatim in orationem accuratam et politam influebat, ducenda; at breviloquentia, qua continetur praecipue ratio Graeci sermonis rhetorica, ei naturaliter innata est; ex quo efficitur, hanc naturae, illam artis esse.

Ellipses a sermone quotidiano profectas esse, jam supra dictum est; et magnam quidem partem sic ortas esse censeo,

1) l. c. p. 153.

ut primo vocabula, quae, quum locum quendam ante oculos versantem significarent, ex motibus gestibusque loquentis facile intelligebantur, omitti solerent.

Late patet alter quoque ellipseon fons, ex quo aliquanto major numerus manavit. Quo teneri omnes locos puto, ubi nomina, quae iis verbis, quibuscum conjungi solent, satis notata sunt, omittuntur.

Quod attinet ad reliquas ellipses, quae ad hanc definitionem accommodari non possunt, in quo numero habendae sunt eae, quas Geistius rhetoricas nominavit, non dubium esse potest, quin ex grammatica ellipsi effloruerint et redundarint. Quarum quum ratio rhetorica vel potius poëtica licentia sit procreatrix, factum est, ut in oratione poëtarum quam scriptorum similiore adhiberentur. Itaque cothurnus iis uti solet, at contra in omnibus libris Xenophonteis nullus ejusmodi locus, quod meminerim, se dat obviam.

Quae quum ita sint, praesertim quum Xenophon ad quotidiani genus sermonis accedat, facile impellimur ad credendum, omnes, quibuscunque utitur, ellipses, quo tempore scripta composita sint, eo usitatissimas fuisse. Quibus collectis simul consuetudinis sermonis, quoad fieri poterit, ratione habita, nos udituros esse certa quaedam de ellipseos usu confidenter speramus.

Etsi persuasum nobis est, permultas ellipses, quae contextu orationis neglecto gestibus tantum notatae erant, in sermone quotidiano usitatas fuisse, tamen ut omnes orationi scribentium insererentur fieri non potuisse satis perspicuum est. Cui quum propositum sit id maximum, ut perspicua sit, ex ipsa rei natura sequitur, omnia verba per ellipsin omissa ex contextu verborum id est ex finibus suae ipsorum sententiae necessario intelligenda esse. — Verum quum substantiva ad nomina loci referenda etiam in adjectivis quibusdam elliptice omitti possint, quorum natura atque genus, quod substantivum supplendum sit, satis indicat, ita ut per se ipsum evidens sit, non mirandum est, quod eorum verborum quidque duplici modo dicebatur. — Recte igitur dixeris, alterum nihil aliud esse quam imitationem sermonis quotidiani, alterum obtemperationem legibus usu linguae constitutis.

Quorum in numero reponenda sunt *ὁδός, χώρα* vel *γῆ, οἰκία*.

Substantivum *ὁδός* Xenophon omittere solet, quum ex verbo eundi in eadem sententia posito vocabulum *ὁδός* supplendum esse appareat. — Simul audiendum antem esse utique aliquod vocabulum, modo genere feminino adjectivi cujusdam, modo articulo cum praepositione aut adverbio sequenti satis indicatur ut

τὴν ταχίστην πορεύεσθαι An. VII, 1, 11. —
ἀποχωρεῖν An. IV, 3, 24; 4, 22;
βοηθεῖν Hell. VI, 5, 8;
ἄγειν Cyr. VII, 5, 24; Hell. III, 3, 10; IV, 5, 8. —
ἰέναι τὴν ὀρεινήν Cyr. II, 4, 22;
ὀρεινὴν καὶ ἀπροσδόκητον Hell. VI, 4, 3; 5, 32;
τὴν συντομωτάτην ἡγεῖσθαι Ag. 1, 28; An. III, 4, 46; Hell. III, 4, 20 —
τὴν λοιπὴν πᾶσαν πορεύεσθαι Ag. 2, 5; Hell. IV, 3, 9.—
πολλὴ εἰς Ἡράκλειαν πάλιν ἀπιέναι An. VI, 3, 10. —
τὴν ἄλλην διελαύνειν Hipp. 3. 4, 6. —
μακροτέραν An. II, 2, 11. —
ἡ τραχεῖα τοῖς ἰοῦσιν An. IV, 6, 22. —
τὴν πρὸς τοὺς πολεμίους προηγεῖσθαι An. VI, 3, 10. —
τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος Cyr. V, 2, 27. —
τὴν ἐπὶ Μέγαρα Hell. IV, 4, 13. —
ἀπάγειν τὴν διὰ Κρεύσιος Hell. V, 4, 16; 54, 55; VI, 4, 25. —
ἀποχωρεῖν τὴν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον Hell. V, 4, 39. —
ἴεσθαι τὴν ἐπὶ τοὺς Πελληνέας Hell. VII, 2, 13. — etc.

Attamen auctori licuit nonnunquam substantivum *ὁδός* ponere nulla alia causa nisi quod usu linguae non officiente orationem variare et distinguere vellet.

μακρὰν ὁδὸν βαδίζειν Oec. 3, 7. —
μακρὰν ὁδὸν ἔρχεσθαι Cyr. IV, 1, 20. —
ἀποπέμπειν τὴν ταχίστην ὁδὸν An. I, 2, 20. —
ἥνπερ ἤλθομεν ἢ ἄλλην ὁδὸν ἀπιέναι An. II, 2, 10. —
ὁρμᾶν τὴν ἄνω ὁδόν An. III, 1, 9. —
ἄλλην ὁδὸν οἴχεσθαι An. III, 5, 1. —
ἀπιέναι τὴν εἰς Βοιωτοὺς ὁδόν An. V, 3, 6. —

τὴν ὀρθὴν ὁδὸν πορεύεσθαι An. VI, 4, 38. —
οὐ πολλὴν ὁδὸν προάγειν Cyr. III, 3, 23. —
μακροτάτην ὁδὸν ἐλθεῖν Hell. VII, 4, 17. —
πορεύεσθαι τὴν Ὀλυμπιακὴν ὁδὸν Hell. VII, 4, 28. —
τὴν ἐπὶ Κεγχρείας ὁδὸν ἀποχωρεῖν Hell. V, 4, 2. —

Sed nullo pacto omitti potest, quum verbum eundi sententiae deest.

ἀλλὰ συντομωτάτη τε καὶ ἀσφαλεστάτη καὶ καλλίστη ὁδός Com. II, 6, 39. —
ὁδὸν φράζων τὴν αὐτήν Com. IV, 2, 21. —
ἄλλην ὁδὸν οὐδεμίαν ἔχοντα Com. IV, 2, 23. —
ἣν ἐνιαυσίαν ὁδὸν ὁ βάρβαρος ἐποιήσατο Ag. 2, 1. —
ἀλλήλους ταράττουσι ἐν στεναῖς ὁδοῖς Hipp. 2, 9. —
ἐπὶ τὸ ἐργάζεσθαι ὧν ἐπιθυμοίη συντομωτάτην ᾤετο ὁδὸν εἶναι An. II, 6, 22. —
διὰ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδόν An. IV, 1, 10. —
παρεῖναι εἰς τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος ὁδόν Cyr. V, 3, 45. —

Ad hoc loci quidam nobis occurrunt, quibus articulo posito vel omisso adjectiva in genere feminino pro adverbiis ponuntur, ubi substantivum *ὁδός* esse supplendum ita est in promptu, ut res disputatione non egeat. Quem usum aliunde profectum esse non concedendum est, nam hoc tibi persuadeas, haec adjectiva primo pependisse semper ex verbo quodam eundi, unde paulatim, recepta jam pridem consuetudine omittendi vocabuli *ὁδός*, iis absolute uti usu receptum est. Quodsi quis contra dicit, alia quoque verba posse intelligi in adjectivis *μακράν, ἐξ ἐναντίας*, quae quum supplentur, aeque significent quid hac locutiones valeant atque *ὁδός*, equidem censeo, nullum esse in Graeca lingua vocabulum in hujusmodi causis subaudiendum nisi *ὁδός*. Tenendum enim est, quum vocabulo *ὁδός* esse migrationes in alienum domicilium multas tum veri dissimile esse, Graecos multis verbis elliptice usos esse, quorum detractionis ne vestigium quidem relictum sit. (Excipiendum est *πρῴην* sc. *ὥραν* Cyr. II, 2, 2; Oec. 11, 4 etc.) Immo vero ponendum est, vim multorum adjectivorum memoria notionis supplendae sensim obscurata et evanescente per annos aliam factam esse, unde accidit, ut omissio vocabuli *ὁδός* saepius in dubium vocetur. Itaque non modo

τὴν ταχίστην Com. I, 2, 23; An. III, 3, 16; I, 3, 4. —
τὴν πρώτην Com. III, 6, 10; Oec. 11, 1. —
μακρὰν ἦν An. III, 4, 42. —
οὐκ εἰς μακράν Cyr. V, 4, 21. —
ὅτι μακροτάτην An. VII, 8, 20. —
ἐξ ἐναντίας Hiero 6, 8.

ellipsi verbi *ὁδός* declarare non dubito, sed etiam omnia sive adjectiva sive pronomina in *ᾳ* vel *ῃ* cadentia et adverbialiter dicta dativos feminini generis habendos esse et eo quidem modo, ut dativus *ὁδῷ* subaudiendus sit, existimo.

Huc pertinent adverbia *πεζῇ, δημοσίᾳ, ἰδίᾳ, κοινῇ*, quibus Xenophon saepius utitur, *τριχῇ* An. V, 10, 16: *εἰκῇ* Cyr. II, 2, 22 sine dubio derivandum ab adjectivo *εἰκός, ή, όν*, quod monumenta nobis relicta jam perdiderunt; pronomina *ᾗ, ὅπῃ, ταύτῃ* etc., quae non alio modo interpretanda esse satis elucet ex iis locis, ubi adverbia pronominalia cum verbis eundi conjuncta sunt:

An. III, 5, 1 *φεύγειν ᾗ ἕκαστος δύναται.*
An. IV, 2, 12 *ἀναβαίνειν ὅπῃ.*
An. IV, 2, 9 *πορεύεσθαι ᾗπερ.*
An. V, 3, 11 *ᾗ πορεύονται* etc. —

Verum alio modo interpretanda est omissio vocabuli *ὁδός* in iis adjectivis, quorum natura rem ipsa declarat. — Factum enim est, quum aliquid significarent, quod huic vocabulo tantum attribui solebat, ut absolute dicerentur; sic

ἡ ἁμαξιτός Hell. VII, 4, 23. —

Pari modo *χώρα* sive *γῆ* omittitur, cujus ellipseos satis exemplorum libri Xenophontei nobis praebent:

ἡ ὑπερορία Com. III, 8, 1; IV, 3, 1; An. VII, 1, 11. —
ἡ οἰκουμένη de vect 1, 2; Hell. V, 1, 1; 6, 2, 14. 31. —
ἡ Μηδική Cyr. I, 4, 17; V, 5, 4; VIII, 5, 17. —
ἡ Λακωνική Hell. II, 2, 13; IV 7, 6; IV, 8, 8. —
ἡ Μεγαρική Hell. V, 4, 18. —
ἡ ξένη Resp. Lac. 14, 4. —

Sed nulla praecepta firma et stabilia; itaque quamvis multo majore et graviore ex parte omissio vocabuli *χώρα* propendeat, tamen hoc substantivum nonnunquam additur, ut

ἡ Ἀττικὴ γῆ Resp. Ath. 2, 16.

ἡ Λακωνικὴ γῆ Hell. VI, 2, 9. —

Forsitan quispiam quaerat, ecquae causa fuerit, cur Xenophon, si discesseris a locis An. III, 2, 9; IV, 7, 19 nonnullisqne aliis, adjectivis *ἡ φιλία* et *ἡ πολεμία* absolute utatur, verumtamen ellipsin hujus substantivi nisi in iis adjectivis, quae supra dixi, rarissime usurpet, non dubitandum est, quin auctor, omissione substantivi non minus consuetudini sermonis conveniente quam orationis perspicuitati respondente, ellipsin ad usum transtulerit. Etenim nobis oculis locos perlustrantibus, ubi vocabulum *χώρα* subaudiendum est:

ἡγούμενος τοὺς θεοὺς — ἐν τῇ φιλίᾳ συμμάχους ποιεῖσθαι Ag. 11, 1.—
ὡς διὰ πολεμίας πορεύεσθαι Hiero 2, 8. —
στρατεύεσθαι εἰς πολεμίαν Hiero 2, 9. —
εἰς τὴν φιλίαν διεξελθεῖν An. VI, 4, 38. —
ἐξάγειν εἰς τὴν πολεμίαν Cyr. III, 3, 22; An. IV, 7, 20.—
ἐν τῇ φιλίᾳ εἶναι Cyr. IV, 5, 29; I, 6, 9. —
ἐν τῇ πολεμίᾳ εἶναι Cyr. 6, 2, 29; An. III, 3, 5 etc.

clarum esse videtur, omissionem substantivi *χώρα* nonnunquam verbis, quae eadem sententia contineantur, non satis notatam esse, immo vero confundi posse cum ellipsi substantivi *οἰκία*. Etsi plerumque continuatio seriesque rerum omnem substantivi supplendi dubitationem tollit, tamen, ne oratio obscura fiat, consuetudo sermonis usui eorum verborum elliptico certos fines terminosque constituit, ut suam quidque regionem habeat.

At exiguus est numerus locorum, ubi articulus feminini generis vocabulo *χώρα* omisso cum genetivo possessivo conjungitur. Cujus rei causa mihi esse videtur, quod in ellipsi constituenda, quid ex verbis ejusdem sententiae cogere possimus, rarissime habemus; quo factum est, ut substantivum omitteretur, quum in eo nemo errare posset, quid supplendum esset.

Itaque Xenophon dicit

ἐξελθεῖν ἐκ τῆς αὐτῶν Ag. 2, 1. —
διατρέφεσθαι ἐκ τῆς αὐτῶν de vect. 1, 1. —
πιέζεσθαι ἐν τῇ αὐτῶν Hell. VII, 4, 20. —
ἔξω τῆς αὐτῶν οὐκέτι στρατεύεσθαι Cyr. I, 2, 14. —

ὁρίζειν τὴν τῶν Μακρώνων καὶ τὴν τῶν Σκυθινῶν An. IV, 8, 1. —

μεταχωρεῖν εἰς τὴν Φαρναβάζου Hell. III, 4, 26. —

συγχωρεῖν αὐτοῖς — τὴν εἰρήνην ἐφ' ᾧτε ἔχειν τὴν ἑαυτῶν Hell. VII, 4, 10. —

Secundum ea, quae supra dixi, mirum esse non potest, quod vocabulum *οἰκία* semel tantum *ἐν τῇ τῶν Τυνδαριδῶν* Hell. VI, 5, 31 per ellipsin omittitur. Apparet enim, consuetudinem sermonis, ne scrupulus verbi supplendi injiciatur legentibus, effecisse, ut rarissime idque in certis quibusdam locutionibus omitteretur. Quodsi loci nobis occurrunt ut Com. III, 8, 9 *οὐκοῦν ἡδὺ μὲν θέρους ψυχεινὴν ἔχειν, ἡδὺ δὲ χειμῶνος ἀλεεινήν;* cavendum est, ne confundatur figura ellipseos cum breviloquentia; nam hoc loco vocabulum *οἰκία* sumendum est ex antecedentibus verbis.

Huc etiam pertinent nonnulli alii loci, ubi non *οἰκία* supplendum est, sed Graecorum animo generale quoddam nomen loci observabatur. Quarum locutionum forma grammatica est prapositio *εἰς* aut *ἐν* articulo omisso cum genitivo sequenti; sic

ἐν Ἅιδου Oec. 21, 12. —

δοὺς οἶνον εἰς ἑνὸς τῶν διακόνων Hell. V, 4, 6. —

προῆλθον εἰς Γαιαόχου Hell. VI, 5, 30. —

Antequam ad alteram partem hujus dissertationis transeo, accommodatum mihi esse videtur, etiam nonnulla de natura ellipseos dicere, quae quum in priore parte non desiderarentur, in hunc locum distuli. — Magna enim est controversia inter doctissimos viros, ubi omissio vocabuli cujusdam ex cogitatione Graecorum ponenda sit.

Quod ad adjectiva *ὁ δίκαιος* (ut exemplo utar, quo Geistius l. c. usus est) *ἡ ξένη* (*ξένην γαμεῖν* Hiero 1, 28), *καλὴν λαβεῖν* Com. I, 1, 8, *αἱ θήλειαι* Resp. Lac. 1, 4 attinet, non dubium est, quin nullum vocabulum subaudiendum sit, nam Graeca lingua, cujus rei satis similitudinum nostra praebet, si adjectiva omnino personam gerunt masculini et feminini generis, substantiva omittere solet. Quodsi interdum adduntur, nihil aliud ex ejusmodi locis intelligendum est quam ut res

iis additis certius describatur[1]). Item articulus masculini et feminini generis cum genetivo sequenti id modo significat, cujus aliud quid accessorium sit. Itaque *Περίβοια ἡ Ἀλκάθου* Kyn. 1, 9; *Ἡρακλῆς ὁ Διός* de re eq. idem valent quod Periboea Alcathi, Hercules Jovis neque alius cujuspiam.[2]) Eodem modo interpretandi sunt loci, ubi articulus cum praepositione aut adverbio — substantivo, ut ajunt, omisso — ponitur, ut in his locutionibus:

οἱ σύν, οἱ ἀμφί, οἱ παρά, οἱ περί, οἱ τότε, οἱ ἐκ τῶν πόλεων, οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς in multisque aliis exemplis. Quid enim impedit, quominus, quum praepositione et adverbio idem his locis declaretur, quod alias genitivo, illa exempla sic interpretemur, ut ellipsi carere possimus?[3]) Nos quoque dicimus in sermone quotidiano „die im Hause“ „die von der Bürgerschaft“, ubi dedita opera substantivum omittitur neque cuiquam in mentem veniet, vocabulum sive „Leute“ sive „Menschen“ subaudire.

Etiam multo magis rejicienda est conjectura ellipseos in vocabulis *πρᾶγμα, χρῆμα, μέρος* his locis:

τὰ ἔμπροσθεν An. VI, 2, 14. —

τὰ τῆς πόλεως; τὰ πρὸς μεσημβρίαν An. III, 5, 15. —

τὰ τῶν φυλαττομένων An. II, 6, 24. —

τὰ ἐκείνων An. V, 1, 9. —

τὰ τῶν ἡττόνων An. V, 6, 32. —

τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνάθημα ποιησάμενος An. V, 3, 5, 6. —

τὰ ναυτικά res maritimae Com. III, 5, 18. —

τὰ μέν — τὰ δέ etc., quum genus neutrum rei indicandae inserviat, quam aut nolumus aut non possumus clarius describere,[4]) ubi substantivo posito res accuratius explicatur, ut vis verborum de industria mutetur. Sed mihi Hermannus hanc regulam non constanter servasse videtur, quum dicit,[5]) substantivum *κέρας* in adjectivis *τὸ δεξιόν* et *τὸ εὐώνυμον* (quo

1) Hermann l. c. p. 155.
2) Hermann l. c. p. 163.
3) Hermann l. c. p. 163.
4) Hermann l. c. p. 155.
5) Hermann l. c. p. 162.

Xenophon utitur pro adjectivo *ἀριστερός*) subaudiendum esse. — Ut enim:

τὸ Ἑλληνικόν An. I, 4, 13; II, 1, 1; 3, 44. —
τὸ ναυτικόν Hell. I, 5, 18. —
τὸ ἱππικόν Ag. 1, 15; An. VI, 3, 29. —
τὸ ἀσθενέστερον Hipp. 4, 17. —
τὸ ἄνω An. IV, 6, 26. —
τὸ ξενικόν Hell. IV, 3, 15. —
τὸ πολιτικόν Hell. V, 3, 25. —
τό πεζόν Ag. 1, 15 etc. —

universitatem certae cujusdam hominum multitudinis, quorum cuique aliquid attribuitur, complectitur, quin etiam *τὰ σκευοφόρα* et *τὰ αἰχμάλωτα* nunc ad personas nunc ad res referuntur, quam ob rem, si quid suppleas, multum difficultatis attuleris rei explicandae; ita etiam haec adjectiva interpretanda sunt. — Quodsi saepius vocabulum *κέρας* additur, inde nihil aliud colligi potest quam ut ex opinione auctoris utraque forma idem significet et varietatis causa commutetur; id quod satis probabile est. Ad hoc si consideramus locum An. I, 2, 15 *εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι στρατηγοί*, ubi *τὸ δεξιόν — τὸ εὐώνυμον — τὸ μέσον* partes exercitus, ex quibus constat, nominantur, quis est, qui adjectiva *τὸ δεξιόν* et *τὸ εὐώνυμον* vocabuli *κέρας*, *τὸ μέσον* nulla vel vocabuli *στράτευμα* ellipsi — concinnitate orationis violata — expedire velit?

Neque etiam in numero locutionum ellipticarum reponenda sunt:

ἐν τοῖς ὀχυροῖς οἰκεῖν An. IV, 7, 17. —
ἀνέπαυον τὰ στρατεύματα ἐν ἐχυρῷ Cyr. III, 3, 29. —
ταῦτα πειρώματα ὡς ἐν ἐχυρωτάτῳ ποιεῖσθαι Cyr. I, 4, 23. —
ἐν τῷ αὐτῷ εἶναι An. VII, 2, 11. —
ἐν ἀσφαλεῖ εἶναι Cyr. III, 3, 21. —
ὑποστάντες ἐν στενῷ An. IV, 1, 14. —
ἐν περιτεταφρευμένῳ et *ἐν ἀφανεστάτῳ στρατοπεδεύεσθαι* Cyr. III, 3, 28. —
ἐν ἴσῳ προσιέναι An. I, 8, 12. —
ἐν βραχυτάτῳ δηλοῦν Cyr. I, 2, 15. etc.

quum Graeca lingua generis neutrius adjectivorum locum quendam significantium pro appellatione utendi a natura adjumenta habeat.[1])

Quod omnino ad ellipseos in Graeca lingua usum, persequaris ejus originem et progressionem, quarum ratione habita facile cognosces, tibi in ellipsi constituenda quaerendum esse, utrum omissio Graecae linguae natura an arte propria sit. Itaque formula optandi *εἰ γένοιτο*, deinde illud Homericum *ἀλλ᾽ εἰ μὲν δώσουσι γέρας Ἀχαιοί. εἰ δέ κε μὴ δώσωσιν*,[2]) ubi *ἀλλά* per breviloquentiam dicitur, tum omnes exclamationes *τί; τί οὖν;* aliaeque ejusmodi locutiones, denique magnus numerus locorum, qui specie quidem ab usu linguae abhorrent, sed tamen a natura linguae ducendi sunt, ut omissio omnium particularum (*ἄν* in verbis *ὤφελε, ἔδει, χρῆν*) praepositionumque, verborum *ὁρᾶν* et *σκοπεῖν*,[3]) quum ad sententiam locutionum *μὴ δρᾶ τάδε, μὴ δράσῃς τάδε, ὅπως δὲ μηδὲν εἴπῃς μηδενί* aliarumque similium intelligendam non necessaria sint, praetermitti possunt, quoniam ad ellipsin nequaquam referendi sunt. — Quae quum ita sint, etiamsi quod verbum ad sententiam intelligendam ex nostra cogitatione necessarium est, sententiam illorum, qui arbitrantur, difficultates orationis ellipsi verborum *ἔχειν, γίγνεσθαι, γιγνώσκειν, πράττειν* sive *ποιεῖν*[4]) nonnunquam tollendas esse, non probo, sed potius breviloquentiae regioni, quod saepissime notiones occultiores atque reconditiores ex antecedentibus vel sequentibus verbis supplendae sunt, attribuendas aut Graecae linguae natura propria, quae in multis rebus a natura nostrae discrepat, declarandas esse puto.

Huc referuntur, meo judicio, execrationes *ἐς κόρακας, ἐς φθόρον, εἰς ὄλεθρον*, quas per se intelligendas esse usus praepositionis *εἰς* ipse arguit. Quum enim Graeci *παρεῖναι εἰς*, qua verborum compositione et motus et finis motus indicatur, dicant, vereor, ne, quae ellipsis esse putatur, nulla ellipsis sit.

1) Krüger l. c. 43, 4, 2.
2) Il. I, 135.
3) Geist l. c.; Bernhardy l. c. p. 484. 487; Hermann l. c. p. 159.
4) Geist l. c.

Verum omnes loquendi modi nominandi sunt elliptici, ubi aliquod vocabulum, quod quum e verbo omisso pendeat legibus grammaticis obnoxium est, absolute ponitur. Cujusmodi sunt: μὴ πρός σε γονάτων sc. ἱκετεύω,[1] Κῦρος Κυαξάρῃ χαίρειν sc. λέγει Cyr. IV, 5, 27 in formula salutandi initio literarum usitatissima aliaeque locutiones, quarum numerus consuetudine sermonis satis definitur.

Quod ad locutiones, quae ex articulo cum adjectivo aut adverbio aut nomine numerali composita sunt, certi minimeque dubii sunt fines ellipseos. Ellipsis enim est, ubicunque in his, quae describendae rei causa posita sunt, necessaria descriptionis pars deest.[2] Deesse autem talem descriptionis partem, nunc res ipsa demonstrat, ut in his

τὰ ἀργύρεια sc. μέταλλα de vect. 4, 1. —
τὰ δέκα ἀφ' ἥβης Hell. III, 4, 23; V, 4, 40. —
τὰ πεντεκαίδεκα ἀφ' ἥβης Hell. IV, 6, 10. —
ὑπὲρ τεσσαράκοντα ἀφ' ἥβης Hell. V, 4 13 sc. ἔτη

quia hoc cognito nondum constat, quae res ita describatur; nunc genus femininum, quod adhibitum est, certum intelligi substantivum idque generis feminini, indicat.

Ejusmodi sunt ellipses vocabulorum ἡμέρα, χείρ, τέχνη, μερίς, ναῦς, ὄρχησις, γνώμη.

Sine ulla exceptione omittitur vocabulum ἡμέρα in adjectivis ὑστεραῖος et προτεραῖος.

τῇ υστεραίᾳ An. II, 3, 18; IV, 5, 19. —
Cyr. II, 3, 1; V, 5, 5; VI, 2, 3. —
Hell. I, 1, 14; III, 1, 17; IV, 6, 8 etc. —
τὴν ὑστεραίαν Cyr. I, 2, 11; An. III, 5, 13;
εἰς τὴν ὑστεραίαν An. II, 3, 25; IV, 1, 15. —
τῇ προτεραίᾳ An. II, 1, 3; V, 4, 23; Hell. I, 1, 15; item εἰς τὴν προτέραν, εἰς τὴν ὑστέραν Hell. I, 7, 9. —

Ubique autem additur participio ἐπιών, οὖσα, ὄν:

τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ An. I, 7, 2; IV, 5, 30. —
τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν An. III, 4, 18; IV, 5, 7; Hell. IV, 6, 6; V, 4, 3; VII, 4, 32.

---

1) Hermann l. c. p. 158.
2) Hermann l. c. p. 155

Additum quoque est Oec. 11, 6 τῇ αὔριον ἡμέρᾳ, omissum An. VI, 2, 15 τῇ αὔριον (usitatius est αὔριον articulo omisso). — Rarissime explicatur τῇ προτεραίᾳ pluribus verbis, ut

ἐπειδὴ δὲ ὑστεραία ἡμέρα ἐγένετο An. VI, 2, 9; ἡνίκα δὲ ἡ ὑστεραία ἧκε Cyr. VIII, 3, 9, ubi articulo posito ἡμέρα omittitur, omisso ponitur.

Ad hoc alii loci in libris Xenophonteis se offerunt, quibus vocabulum ἡμέρα mente substituendum est, cujus omissionem ab usu elliptico adjectivorum ὑστεραῖος et προτεραῖος profectam esse perspicuum est; nam rarissime omissum est nisi iis locis, ubi vocabulo addito orationis concinnitas violata esset.

Cujus rei exempla sunt:

τῇ ὑστεραίᾳ — τῇ τρίτῃ Cyr. VIII, 7, 5. —
εἰς τὴν ὑστεραίαν — τῇ δὲ τρίτῃ An. II, 3, 35. —
τῇ ὑστεραίᾳ — τῇ τρίτῃ — τῇ τετάρτῃ An. IV, 8, 21. —
τῇ ὑστεραίᾳ — τῇ τρίτῃ — τῇ πρώτῃ Hell. III, 1, 17. —
τῇ προτεραίᾳ — τῇ ἄλλῃ An. II, 1, 3; Cyr. II, 3, 24. —
αὔριον — τῇ ἑτέρᾳ Cyr. IV, 6, 10. —
sed τῇ πρόσθεν ἡμέρᾳ Ant. II, 1, 3. —
τρίτῃ καὶ τετάρτῃ ἡμέρᾳ Hell. IV, 1, 20. — etc.

Vocabulum ἡμέρα omissum est, id quod rarissime fit Cyr. V, 3, 27:

εἰς τρίτην δειπνήσω ἐν τῇ ἡμετέρᾳ. —

Per ellipsin dicitur etiam

τὴν τελευταίαν προαιρεῖσθαι Hell. VI, 4, 2;

at per breviloquentiam An. III, 1, 4:

μείναντες δὲ ταύτην τὴν ἡμέραν τῇ ἄλλῃ ἐπορεύοντο. —

Usitatissima est ellipsis substantivi χείρ in adjectivis ἀριστερός et δεξιός, quod — locis

An. II, 2, 11 ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸ δόρυ ἔχων;
Cyr. I, 3, 9 εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἐγχεάμενοι;
ἡ ἀριστερὰ χείρ de re eq. 6, 8; 12, 5 exceptis — semper omissum est.

Quibus si adjeceris

Cyr. II, 1, 16 γέῤῥον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, μάχαιρα ἐν τῇ δεξιᾷ ἔσται;

Cyr. II, 1, 9 *γέῤῥον εἰς τὴν ἀριστεράν* et *δεξιάν* nonnullosque alios *ἡ δεξιά* et *ἡ ἀριστερά* de re eq. 6, 7; 7, 12; 12, 6, 7, quorum omnium id commune est, ut *χείρ* proprie intelligatur; deinde *ἐν δεξιᾷ ἔχειν* An. I, 5, 1. 5; II, 2, 13; — Hell. VI, 5, 27 ad dextram

ἐν ἀριστερᾷ ἔχειν ad sinistram An. II, 4, 27; V, 9, 14; Hell. IV, 4, 11. —

ἐν ἀριστερᾷ παραπλεῖν Hell. I, 6, 2. —

ἐν ἀριστερᾷ, ἐν δεξιᾷ πορεύεσθαι Cyr. III, 2, 5. —

οἰκία τῶν ἐν δεξιᾷ / *αἱ ἐν ἀριστερᾷ οἰκίαι* } An. V, 2, 25. —

ἐκ δεξιᾶς ἢ ἀριστερᾶς ἐπιφαίνεσθαι Cyr. VIII, 5, 15. —

ἕστασαν ἐκ δεξιᾶς / *ἕστασαν ἐξ ἀριστερᾶς* } Cyr. VIII, 3, 10. —

ὑπὲρ δεξιῶν / *ἐξ ἀριστερᾶς* } *ἔχειν* An. IV, 8, 2. —

οἱ ἐν δεξιᾷ ἔσχατοι Hell. IV, 4, 11. —

τῆς δεξιᾶς ἅπτεσθαι Cyr. VIII, 8, 26. —

λαμβάνεσθαι τῆς δεξιᾶς Cyr. V, 5, 7; Hell. IV, 1, 38 = *δεξιοῦσθαι* Cyr. VI, 1, 48. —

δεξιὰν λαμβάνειν An. I, 6, 6; Cyr. V, 2, 14. —

δεξιὰς διδόναι An. II, 2, 28; II, 4, 1; Cyr. IV, 2, 7. —

τὰς δεξιὰς διδόναι καὶ ἐμπεδοῦν Cyr. V, 1, 22. —

τὰς δεξιὰς διδόναι καὶ λαμβάνειν Hell. IV, 1, 29. —

τὴν δεξιὰν ἐπαινεῖν Cyr. VI, 1, 11. —

tibi persuadebis, Xenophontem vocabulo *χείρ* proprie dicto ad suum arbitrium, translato contra usu linguae coactum sine ulla exceptione adhibuisse figuram ellipseos.

Non minus in usum recepta est omissio vocabuli *τέχνη* in adjectivis in *ικός, ή, όν* exeuntibus

ἡ μαντική Com. I, 4, 2; IV, 3, 12. —

αἱ βαναυσικαί Oec. 4, 2. —

ἡ ἱππική Hipp.; de re eq; Hell. IV, 3, 9. —

ἡ μουσική Ath. resp. 1, 13; Lac. 2, 1; Cyr. III, 3, 55. —

ἡ ναυτική Ath. 1, 19. —

ἡ ἰατρική, χαλκευτική, τεκτονική Oec. 1, 1. —

Nonnunquam additur

ἡ πολεμικὴ τέχνη Oec. 4, 4. —

ἡ προβατευτικὴ τέχνη Oec. 5, 3. —

et articulo omisso

βαναυσικὰς τέχνας ἐργάζεσθαι Oec. 4, 3. —

Linguae Latinae congruenter, quae feminino genere ordinalium vocabulo pars omisso utitur, sermone Graeco trita est ellipsis substantivi *μερίς*, cujus exempla exstant

τὴν δεκάτην decimam *ἀποθύειν* Hell. III, 3, 1; 5, 4; IV, 3, 21. —

— *ἀποδιδόναι* Hell. IV, 8, 27. —

— *ἐκλέγειν* Hell. I, 1, 22. —

ἡ δεκάτη πεπραμένη Hell. IV, 8, 31. —

ψῆφος sive *γνώμη*

subaudiendum est in formula judiciali *ἐκ τῆς νικώσης* An. V, 10, 12. —

ὄρχησις

in vocabulis

ἡ Πυῤῥίχη An. IV, 1, 12; V, 9, 12. —

ἡ καρπαία An. IV, 1, 7. —

ναῦς

in adjectivis

ἡ πεντηκόντορος An. V, 1, 15; VI, 4, 6. —

ἡ τριακόντορος An V, 1, 16. —

Attingamus nunc aliud genus ellipseos idque in libris Xenophonteis usitatissimum — omissionem subjecti in quibusdam verbis dico, quibus Graeci impersonaliter uti solent. Quae quum munus, quo subjectum fungitur, significent ideoque, quod substantivum subaudiendum sit, facile intelligendum est, harum ellipseon fons dubius esse non potest.

Huc pertinent:

An. I, 2, 17 *οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρατιώταις· καὶ ἐπεὶ ἐσάλπιγξε* sc. *ὁ σαλπιγκτής*. —

An. III, 4, 36 *ἐπει δὲ ἐγίγνωσκον αὐτὸν οἱ Ἕλληνες, — ἐκήρυξε τοῖς Ἕλλησι* sc. *ὁ κήρυξ*. —

Cyr. IV, 5, 42 *τὴν δ᾽ ἀγορὰν τὴν οὖσαν ἐν τῷ στρατοπέδῳ κηρυξάτω*. —

Hell. VI, 2, 34 *αὐτὸς δὲ τῶν τριηράρχων προσέταξεν εἴκοσιν, οὓς δεήσοι, ἐπεὶ κηρύξειεν, ἀκολουθεῖν*. —

An. III, 4, 4 *ἐπεὶ — σφενδόναι καὶ τοξεύματα ἐξικνοῖντο, ἐσήμηνε* sc. *ὁ σαλπιγκτής*.

item An. IV, 2, 1; V, 2, 12; VII, 5, 34; Cyr. 3, 45 etc.

Nomen *ὁ σαλπιγκτής* in verbo *σημαίνειν* supplendum esse, elucet ex locis An. IV, 3, 29. 32 multisque aliis, ubi illud additum est.

Eodem modo elliptice dicit Xenophon *ὕοντος πολλῷ* Hell. I, 1, 16, quod de Jove (Kyn. 8, 1 *ὁ θεὸς νίφει* et *ἐπινίφει*) est intelligendum; neque solum *ὁ θεός* subaudiendum est, verum etiam substantivum *ὑετῷ* in hac locutione omissum esse videmus.

Quum usu ellipseos id spectetur, ut aliquod vocabulum, quod saepissime idque in certa quadam verborum compositione dicitur, omittatur, non mirandum est, quod passim nunc in una nunc in altera enuntiationis parte adhibetur. Itaque invenimus in libris Xenophonteis magnum numerum verborum, quae objecto omisso partim in numerum intransitivorum transierunt, partim, etsi faciendi modum conservant, praegnanter posita sunt. Quorum verborum usus elliptici nusquam in libris doctissimorum virorum de ellipsi scriptis, quos supra commemoravi, mentionem factam esse, mirum mihi esse videtur atque eo magis, quod Hermannus[1]) inter locutiones ellipticas verba *ὕει* et *βροντᾷ*, Bernhardy[2]) verba *ὕει, βροντᾷ, νίφει, ἀστράπτει, κηρύσσειν, σημαίνειν* enumerat, quoniam — illo tantum discrimine interposito, ut in his subjectum, in illis objectum mente substituendum sit — eandem esse causam ellipseos manifestum est. Immo vero, si quis historiam ellipseos scribere velit, nullam aptiorem ad alliciendos quaerentium animos utilioremque esse ad gradus et quasi processus ellipseos cognoscendos quam usum eorum verborum ellipticum puto. Nam ex iis inprimis non modo, linguam Graecam suis progressionibus continenter augeri, sed etiam, quatenus auctor quisque secundum ea, quae libro contineantur, linguam coluerit, apparet.

Huc referri possunt

---

1) l. c. p. 154.
2) l. c. p. 487.

ἄγειν sc. *τὸ στράτευμα*

usitatissima est ellipsis, cujus innumerabilia exempla a libris historicis sumi possunt.

Raro additur; sic An. VII, 2, 10. 15 — etc.

ἐξάγειν sc. *τὸ στράτευμα.*

Ag. 2, 24; Cyr. 2, 4, 18; Hell. IV, 5, 14; V, 4, 38; VI, 5, 49; sed saepe ponitur ut Cyr. V, 4, 23. —

προάγειν sc. *ἑαυτάς* progredi (de canibus intelligendum est) Kyn. 3, 7. —

προάγειν sc. *τὸ στράτευμα* An. IV, 6, 21; 8, 11; V, 2, 8; Hell. III, 4, 22 saepiusque. —

Accusativo *τὸ στράτευμα* addito

Hell. VII, 5, 23; An. IV, 8, 11; 6, 21. —

προάγειν τὸν ἵππον de re eq. 9, 3; 10, 5. —

προσάγειν sc. *τὸ στράτευμα* An. VI, 3, 6; 6, 3, 11 etc. —

προσάγειν τὸ στράτευμα Hell. VI, 5, 17. —

ἀπάγειν saepe ponitur absolute sc. *τὸ στράτευμα* Cyr. VII, 2, 5; An. I, 3, 14; 5, 2; 8, 9; 10. 6; Hell. IV, 7, 4 etc.; additur Hell. VII, 5, 2; I, 2, 6; III, 1, 9; IV, 5, 8; 7, 7. —

ὑπάγειν sc. *ἑαυτούς* procedere An. III, 4, 48; IV, 2, 16; Cyr. I, 6, 37. —

προάγειν intransitive dicitur sc. *ἑαυτούς* Hell. VII, 2, 23; An. III, 4, 21. —

διάγειν sc. *τὸν βίον* Cyr. I, 2, 2; 8, 13; Apol. 18; Hiero 2, 8; 6, 2; Hell. III, 2, 9; III, 2, 12 etc. Saepissime omittitur accusativus, rarissime additur, sic Hiero 7, 10; An. I, 4, 15. —

ἐλαύνειν sc. *τὸν ἵππον* sive *τοὺς ἵππους* sine ulla exceptione ponitur, quum „equitare“ significat. —

τὸν ἵππον ἐλαύνειν de re eq. 8, 10 „equum incitare“. —

ἐλαύνειν sc. *τὰς ναῦς* „navigare“ Ath. resp. 1, 19. 20; Hell. VI, 2, 29; Oec. 11, 3. —

ἐλαύνειν τὰς ναῦς Ath. resp. 1, 2. —

Idem supplendum est in verbo

προσελαύνειν „equo advehi“

Ag. 2, 13: Hipp. 3, 11: An. I, 5, 12; Hell. VII, 1, 21 saepiusque. —

Eodem modo dicitur

διελαύνειν Oec. 4, 8; An. I, 5, 12 etc. —

ἐπελαύνειν „equo vehi contra aliquem“ Hipp. 3, 12; Hell. VII, 1, 21; V, 4, 39. —

ἐπελαύνειν τὸν ἵππον de re eq. 8, 11 idem valet quod ἐλαύνειν τὸν ἵππον i. e. equum incitare. —

παρελαύνειν Hipp. 8, 18, 21; An. I, 8, 12; 14; 2, 16; III, 5, 48 etc. saepissime elliptice dicitur. —

Quum „curru vehi“ significat, Xenophon et τὸ ἅρμα et ἐφ᾽ἅρματος addit.

εἰσελαύνειν An. I, 2, 26. —

ἀπελαύνειν An. I, 4, 5; 8, 7; VII, 3, 1; 7, 12; Cyr. VIII, 3, 32 etc. —

ὑπελαύνειν An. I, 8, 15 „equo vehi et equum nonnihil incitare.“

προελαύνειν „equo provehi“ An. I, 10, 16; VI, 1, 4. —

ἐξελαύνειν An. I, 2, 5; 6, 10. —

ἐμβάλλειν sc. τὸ στράτευμα vel ἑαυτούς (de impetu in regionem hostilem vel in hostes facto).

Ag. 1, 16. 29, 31; Hipp. 7, 2, 4; Kyn. 6, 25; An. III, 4, 24; Cyr. V, 3, 26. 30 etc. —
absolute modo ponitur.

Omisso τὸ ὕδωρ aut pronomine reciproco de fluviis dicitur „se effundere“ An. I, 2, 8; IV, 8, 2; Hell. VII, 4, 29; item ἐπεμβάλλειν Hell. IV, 2, 11. —

προσβάλλειν (de impetu) aggredi. An. IV, 2, 11; 6, 13; V, 2, 4; Hell. IV, 6, 12 etc. —
eodem modo quo ἐμβάλλειν sine ulla exceptione intransitive ponitur. —

συμβάλλειν (suppleas τὰς ἀσπίδας, quod vocabulum Ag. 2, 12 additum est vel τὰς χεῖρας vel ἑαυτούς licet) „manus conserere, proelium committere Ag. 2, 7; Resp. Lac. 4, 6; Hell. VII, 4, 30 etc. —

συμμιγνύναι (χεῖρας συμμίξαντες τοῖς πολεμίοις Cyr. II, 1, 11); Cyr. III, 3, 18; 61; V, 2, 26; VII, 1, 26; Hell. IV, 2, 23; 3, 12; —
sed „se conjungere“ Cyr. VII, 4, 11; Hell. III, 1, 6. 20; V, 1, 16; VI, 5, 15. 16; 22; VII, 1, 18; 2, 5; An. IV, 2, 16; VI, 1, 24; VII, 8, 24 pronomine reciproco omisso

ὑπερβάλλειν sc. τὸ στράτευμα vel ἑαυτούς = ὑπερβαίνειν Ag. 2, 17; An. VII, 5, 1; Hell. V, 4, 38. 41. 48. 49 etc. —

συνεισβάλλειν (de irruptione in regionem hostilem vel in hostes una facta) Cyr. VII, 1, 30; Hell. VI, 5, 2. —

εἰσβάλλειν de fluvio „effundi“ An. I, 7, 12. —

εἰσβάλλειν „hostiliter ingredi“ An. I, 2, 21; V, 4, 10. —

Usum omittendi objecti in verbis ἐμβάλλειν, ὑπερβάλλειν, συμβάλλειν, εἰσβάλλειν jam perdiu usitatum fuisse, inde colligi potest, quod substantiva derivata ex iis facta sunt, ad quae vis intransitiva verborum translata est, ut εἰσβολή, ὑπερβολή, συμβολή, ἐμβολή.

Saepissime elliptice ponitur τελευτᾶν sc. τὸν βίον „mori“; sic Ag. 1, 5; 9, 7; 10, 3, 4; 11, 15; Kyn. 1, 4. 11; Apol. 5, 7; An. I, 1, 3. 9; II, 1, 1; 3, 27; Cyr. 8, 7, 1 etc. cum genitivo jungitur Cyr. VIII, 7, 17 τοῦ ἀνθρωπίνου βίου τελευτᾶν similiter ac verba παύεσθαι et λήγειν; cum accusativo τὸν βίον Com. IV, 8, 1. 6, sed rarissime accusativus additur.

Pari modo dicitur ἡ τελευτή „mors“ praegnanter Hell. IV, 4, 6; Apol. 7; plerumque tamen genetivo τοῦ βίου addito, ut Apol. 1; Cyr. VIII, 7, 2; An. I, 1, 1; Com. 1, 5, 2 etc.

διατρίβειν omisso temporis nomine „morari“ Oec, 7, 2. 3; de re eq. 2, 1; An. I, 5, 9; II, 3, 9; III, 3, 2; Cyr. I, 2, 11; III, 3, 56 etc. —

addito τὸν ἀεὶ χρόνον Oec. 21, 12; τὴν τήμερον ἡμέραν An. IV, 6, 9. —

διαλείπειν sc. τὸν χρόνον
Apol. 16; Com. 6, 2; Kyn. 6, 14; 7, 2 etc. —

ἐλλείπειν pronomine reciproco omisso Hiero 1, 28; Hell. VII, 5, 8; τὸ ἐλλεῖπον Cyr. I, 5, 13 etc. „deficere“, „non satisfacere“. —

ἐγκλίνειν sc. ἑαυτούς „cedere“ Hell. II, 4, 32; IV, 4, 17; 5, 16; 6, 11 bis; VI, 4, 14; 5, 31; VII, 4, 22 sine ulla exceptione absolute ponitur. —

προσέχειν sc. τὸν νοῦν An. V, 6, 22; VIII, 8, 16; Cyr. I, 4, 20; V, 2, 22; Hell. IV, 8, 26; V, 2, 34 etc. —

additur An. VI, 1, 18. —

κατανύειν sc. τὴν ὁδόν Hell. V, 4, 20; VII, 1, 15 „pervenire“. —

ἀναιρέω sc. *τὴν φωνήν* dicitur de oraculis „respondere“ Apol. 14; Resp. Lac. 8, 5 etc. —

ὑπολαμβάνειν sc. *τὸν λόγον* „sermone excipere“ Hiero 8, 1. 8; An. II, 1, 15; III, 1, 27. 31; VI, 3, 14; Cyr. 2, 22; VIII, 3, 40 „suspicari“ saepiusque. —

πελάζειν pronomine reciproco omisso „accedere“ Cyr. VII, 1, 48 etc. —

ἀνατέλλειν sc. *ἑαυτόν* „oriri“ de sole dicitur An. II, 3, 1; Cyr. VIII, 3, 2. —

Idem significat

ἀνίσχειν sive *ἀνέχειν* sc. *ἑαυτόν* An. II, 1, 3; V, 7, 6; *ἅμ' ἡλίῳ ἀνέχοντι* Kyn. 6, 13; *ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι* Hell. II, 1, 33. —

Pari modo

ὑποφαίνειν ponitur „illucescere“ An. IV, 3, 9 *ἕως ὑπέφαινεν*; vocabulo *ἡμέρα* addito An. III, 2, 1; IV, 2, 7; Hell. V, 1, 21; Cyr. IV, 5, 14; „inire“ de vere *ὑποφαίνοντος τοῦ ἦρος* Hell. V, 4, 58; *ἐπεὶ ἔαρ ὑπέφαινε* V, 4, 59; III, 4, 16; IV, 1, 41. —

ἀναστρέφειν (de iis dicitur, qui signis circumactis aciem firmatum eunt) sc. *τὸν πόδα* vel pronomen reciprocum; sic Ag. 2, 3. 4; An. I, 4, 5; 10, 8; IV, 3, 29; 8, 28 aliasque saepissime:

ἀναστρέφεσθαι de iis, qui fuga desistunt.

Idem interest non modo inter

ἐπαναστρέφειν Hell. VI, 2, 21 et *ἐπαναστρέφεσθαι*, sed inter

ὑποστρέφειν Ag. 2, 19; An. II, 1, 19; VI, 4, 38; VII, 4, 18; Hell. IV, 3. 5. 7. 8. 22; 4, 20; 5, 15; 8, 7 etc. — et

ὑποστρέφεσθαι Hell. V, 4, 54; Kyn. 5, 32. —

στρέφειν „se recipere“ Hell. III, 4, 15; IV, 3, 5 etc. —

στρέφεσθαι „se ad fugam vertere“. —

εἰςφέρειν εἰς τὸν δῆμον sc. *τὴν ἑαυτοῦ γνώμην* „in udicio ad populum ferre“ Hell. I, 7, 26. —

εἰσφέρειν τὴν ἑαυτοῦ γνώμην sc. *εἰς τὸν δῆμον* Hell. I, 7, 9. —

προσλαμβάνειν pronomine reciproco omisso „manus afferre“ An. II, 3, 10. 11. —

κατατείνειν „pertinere“ Hell. IV, 4, 17. —

— „contendere“ An. II, 5, 30. —

ἀντιπαρατάττειν sc. *τὸ στράτευμα* vel *ἑαυτόν* „aciem instruere contra hostium copias“ Ag. 2, 6. —

συῤῥηγνύναι „cum infestis signis concurrere“ Ag. 2, 12. —

ἀναζευγνύναι „proficisci“ An. III, 4, 37; IV, 6, 1; Cyr. VIII, 5, 1. —

ἐπιδιδόναι sc. *ἑαυτῷ* vel *ἑαυτοῖς* „incrementum capere“ Oec. 3, 10; *πολύ* Com. III, 3, 9; *τοσοῦτον* Cyr. I, 4, 12; *πολύ* Hiero 9, 7. —

διοικεῖν sc. *τὸν οἶκον* Oec. 7, 3; additur Oec. 7, 13. —

ὁρμάω pronomine reciproco omisso „contendere“ An. VI, 3, 26; Hell. I, 6, 20; III, 4, 12. 13. 19; V, 3, 1 etc. —

ὁρμᾶσθαι „proficisci“; idem quod

ἀφορμᾶν Hell. V, 5, 7 significat. —

ἀπαίρειν sc pron. recip. „abire“ An. VII, 6, 33; Hell. VI, 5, 32. —

κατέχειν sc. *ναῦς* „naves appellere“ An. VI, 1, 33; V, 9, 33 etc. —

Etiam multa alia verba intransitive ponuntur, quae quum notiora sint, breviter perstringi possunt. Quo pertinent

ἔχειν quum adverbiis conjungitur „se habere“ et composita

ἀντέχειν „repugnare, impetum sustinere“ Hell. VII, 4. 23. —

ἀπέχειν „abesse ab“ An. II, 4, 12; III, 2, 24; Mem. I. 2, 62 saepissimeque. —

διέχειν „distare“ Hell. IV, 4, 9. —

ἀνέχειν „cessare“ Hell. I, 6, 14. 20. —

προέχειν „excellere“ Hell. II, 4, 41; V, 1, 27. —

ὑπερέχειν „eminere“ de re eq. 12, 3; An. III, 5, 7; Cyr. VII, 5, 8; Kyn. 5, 8. —

ἐπέχειν „subsistere“ Cyr. I, 4, 23. —

— „desistere de“ Hell. IV, 8, 25. —

κατέχειν sive *κατίσχειν* „urgere“ Cyr. I, 4, 22; Kyn. 6, 22; Hell. I, 3, 21; IV, 6, 10. —

διαφέρειν „inter se differre“ An. II, 3, 15; Cyr. I, 6, 8; 8, 8, 1; Hell. III, 1, 10. —

ὑπερφέρειν „excellere“ Resp. Lac. 15, 3. —

Rarissime utitur Xenophon his verbis:

κατασείειν sc. *τῇ χειρί* Cyr. V, 4, 4 „manu signum dare“. —

ἀνοίγειν sc. *ἑαυτῷ τὴν θάλατταν* „viam sibi in altum aperire“ Hell. I, 1, 2; 5, 13. —

βάλλειν sc. *τοῖς λίθοις* An. I, 3, 1; ponitur An. 5, 7, 20. —

ἀνατίθημι sc. *ἀνάθημα*, quod Graeci adversariis victis consecrare solebant Apol. 30. —

καταφρονεῖν „superbia“ se efferre convertendum est Cyr. II, 4, 22, ubi „*τῶν ἀνθρώπων*“ aut simile vocabulum mente substituendum est. —

Quum omnia haec verba et transitive et intransitive ponantur, hoc loco quaestio exsistit, quomodo factum sit, ut tam diversos intellectus haberent. — Atque is mihi recte judicare videtur, qui usum eorum verborum ellipticum appellat. Quodsi exempla afferas ex nostra lingua, quae verbis movendi, ut fahren, stürzen etc. sine ellipsi et transitive et intransitive utatur, id tibi oppono, apud nos in his verbis objecti omissionem, si referatur ad subjectum, usitatam esse; at contra Graecam linguam multa verba (*ἐλαύνειν, ἄγειν* etc.) intransitive ponere, quorum objectum, quod mente substituendum est, ne minima quidem ratione cum subjecto cohaereat; deinde Graecam linguam, etsi genus medium loco modi faciendi praegnanter dicti saepissime adhibere poterat, multis verbis pronomine reciproco omisso vim immutabilem subjecisse (*στρέφειν, ἐγκλίνειν* etc.); tum verbum *ἐλαύνειν* significare et „equitare“ sc. *ἵππον* et „navigare“ sc. *ναῦν*, formam igitur eandem hujus verbi ellipticam in utramque rem valere; denique sive forma elliptica sive non elliptica ponatur (*ἄγειν, προσέχειν* etc.) nusquam vim verborum mutari, sed ubique eandem esse.

Quocirca haec verba in numero locutionum ellipticarum reponere non dubitavi.

Quum autem his maximam partem jam perdiu elliptice uterentur, mirum esse non potest, quod saepius, quid supplendum sit, ita in dubio relinquitur, ut subaudiendi vocabuli arbitrium permittatur (*συμβάλλειν* etc.). Etsi non raro nihil aliud nisi pronomen reciprocum supplendum est, quod

nonnunquam etiam modo faciendi verborum transitivorum pro genere medio relationis subjecti ad se ipsum amplificandae causa conjungitur. Sic Oec. 20, 15 *οὐδεὶς τοῦτο αὐτὸς αὑτὸν πείθει*; An. I, 2, 7 *Κῦρος ἐθήρευεν, ὁπότε γυμνάσαι βούλοιτο ἑαυτόν τε καὶ τοὺς ἵππους*; nonne igitur verisimile est, pronomen reciprocum eadem de causa per ellipsin omissum esse?

Venio nunc ad ellipsin verbi *εἶναι*, quod et omnium verborum maxime necessarium est et in omni alio verbo latet.[1]) Etsi universe dici potest, quod ad copulam *ἐστί* attinet, in sententiis primis eam omittere, in secundariis ponere usitatum esse, tamen in rei natura situm est, ut haec lex saepissime non servetur. Quum enim ubique omitti soleat, nisi „exstare“ significat i. e. nisi premitur, facile intelligendum est, non raro auctori pro arbitrio *ἐστί* ponere aut omittere licuisse.

Tamen in hac re incerta magnus numerus locorum exstat, ubi vis copulae tam deminuta est, ut paucis exceptis omitteretur idque in iis locutionibus, quae impersonaliter dicuntur.

Sic in adjectivo verbali

Ag. 1, 1; 7, 36; Hipp. 1, 3. 5; de re eq. 2, 3; 3, 4; Apol. 27; Resp. Lac. 5, 7; 7, 3, 4; 9, 5; Cyr. II, 1, 7. 28; III, 3, 14. 37. 60; IV, 2, 20. 36, 40; V, 2, 13. 15; VI, 2, 22 etc.; An. II, 2, 12; III, 1, 18; 2, 23; IV, 7, 3; V, 6, 6; VI, 2, 12; 3, 19; Hell. II, 3, 44; III, 2, 18; VI, 4, 5 etc.

in neutro adjectivorum

Com. I, 4, 6; II, 6, 38; 8, 5; IV, 2, 31; 3, 9. 10; Oec. 7, 30. 37, 42; de vect. 3, 12; 4, 40; Kyn. 12, 19; Apol. 7. Hiero 1, 6. 12. 21; 6, 4; Ath. resp. 2, 7; Cyr. I, 3, 2. 11; 4, 12. 13; 6, 2. 17, 19. 46; III, 3, 27. 37. 45; IV, 2. 24. 43; An. I, 9, 24; II, 1, 19; 4, 6; III, 2, 29. 35; 4, 16. 41; IV, 6, 13; V, 8, 26; VI, 1, 13; 3, 21; 4, 14; Hell. I, 7, 33; II, 3, 29; III, 1, 28; 4, 19; IV, 1, 7; 8, 4. 14. 38; V, 3, 7; 4, 30 etc. etc. inprimis.

εἰκός Oec. 18, 1. 7; de vect. 4, 41; 6, 3; Hiero 1, 1. 2; Resp. Lac. 8, 3; 9, 1; 10, 4; Cyr. II, 1. 12, 18; 2, 6. 18, 29; 3, 20; 4, 22; III, 1, 40. 41. 48; IV, 1, 7; An. III, 1, 14; 2,

1) Hermann l. c. p. 154.

20; 4, 25; V, 1 12; Hell. II, 2, 55; 4, 18. 24; III, 4, 10; 14 aliasque saepissime.

δῆλον ὅτι Cyr. II, 3, 2. 12; 4, 24. 29; III, 1, 6. 32; 3, 19; IV, 2, 10; 5, 22. 23; V, 3, 7. 30; An. II, 4, 19; 5, 41; III, 1, 16. 35; 2, 27. 34; VII, 6, 16. 17; Hell. VI, 1, 6 etc.

οἷόν τε Kyn. 5, 25; An. II, 2, 3; 4, 6; III, 3, 15; VII, 7, 51. Hell. VII, 1, 3 etc. —

Itemque in nominibus quibusdam, quae quum impersonaliter dicantur, sola pro enunciatione ponuntur.

ἀνάγκη Canv. 8, 27; de vect. 4, 35; Hipp. 1, 2; de re eq. 1, 5; 2, 4; 4, 5; 5, 1; Kyn. 2, 1; 5, 25; Apol. 7; Hiero 1, 28; 5, 3; 10, 8; Resp. Ath. 1, 11. 19; 3, 6; Resp. Lac. 1, 5; 3, 6; 6, 2; Cyr. I, 2, 10; 3, 4; 5, 12; 6, 9, 32; 4, 3, 12; V, 3, 27; 4, 40; An. III, 2, 8; 4, 19; V, 4, 20; Hell. I, 6, 8; II, 3, 24; VI, 4, 16. —

ὥρα Oec. 2, 9; Cyr. III, 3, 24; IV, 5, 1. An. III, 4, 40; IV, 6, 7; 16; V, 7, 12; VII, 4, 10; Hell. VII, 1, 37. —

κίνδυνος de re eq. 4, 28; Cyr. IV, 3, 5; An. V, 1, 6. —

τεκμήριον Kyn. 6, 2; An. I, 9, 29. —

σχολή Cyr. II, 1, 16; IV, 3, 12; V, 3, 24; VII, 1, 18. —

καιρός Cyr. II, 1, 30. —

νόμος Cyr. V, 4, 22. —

Tum omittitur in sententiis communibus

ὀργὴ ἀπρονόητον Hell. V, 3, 7; de re eq. 6, 13. —

ὁ πόλεμος φοβερόν Hiero, 6, 9. —

στρατιὰ ταραχωδέστατον Oec. 8, 4. —

ἀνθρώπινον τὸ γεγενημένον Cyr. V, 4, 19. etc. —

denique in exclamationibus et vividioribus interrogationibus

τίς ἀγαθός Cyr. III, 3, 62. —

τί δὴ τὸ λοιπόν Cyr. IV, 3, 9; V, 2, 9. —

τῆς τύχης saluti est Cyr. II, 2, 3. —

ἢν δὲ δὴ καὶ σωθῶμεν ἐπὶ θάλατταν, πόσον τι νάπος ὁ Πόντος An. VI, 3, 20. —

ὦ μῆτερ, ὡς καλός μοι ὁ πάππος! Cyr. I, 3, 2. —

At contra ponitur in sententiis secundariis e conjunctionibus pendens *ὅτι, ὡς, ὥστε* Com. II, 3, 6; 6, 12; 9, 3; IV, 2, 38; Ag. 1, 1; 9, 6; Oec. 1, 12; 5, 8; 9, 4; 11, 5; 15, 13; 18, 10; de vect. 4, 2; Hipp. 1, 22; de re eq. 6, 4. 14; Kyn. 8, 6;

13, 4; Apol. 30; Hiero 3, 3; 7, 12; Ath. resp. 2, 9; 18; Lac. resp. 3, 4. — An. III, 1, 30. 42; 4, 42; IV, 1, 20; V, 9, 21; VII, 6, 4; 8, 6; Cyr. II, 2, 15. 28; III, 3, 26; IV, 3, 10. 11; V, 1, 8; III, 3, 51; IV, 2, 25. 26; V, 5, 25; VII, 1, 10 etc., Hell. I, 7, 20; II, 3, 30; I, 7, 27; III, 4, 15; IV, 3, 20; 8, 4; V, 2, 8; VI, 1, 12 etc. etc.

in sententiis relativis

Con. 8. 3; Oec. 1, 2; 8, 10; Com. IV, 2, 31; 3, 8, 14; Oec. 16, 7; 17, 15; Hipp. 4, 16; de re eq. 3, 3; 8, 10; Kyn. 5, 27; 9, 2; 11, 1; 13, 8; Ath. resp. 1, 3. 10. 11. 18; 2, 7. 12; 3, 13; Cyr. II, 1, 7. 28; 3, 14; III, 3, 37. 60; 2, 20. 36. 40; V, 2, 13; 5, 13. 15; VI, 2, 2. 22; An. II, 4, 7; III, 1, 13; 2, 13. 20; IV, 5, 9; V, 3, 8. 12; Hell. I, 7, 22; II, 3, 33. 37 etc.

in sententiis conditionalibus

Oec. 1, 8; 3, 2, 3; Hiero 7, 11; Cyr. V, 1, 12. 14; 2, 8. 31; An. II, 1, 19; 4, 6; IV, 6, 10; VII, 6, 22; Hell. II, 4, 40; IV, 1, 11; VI, 3, 7; VII, 1, 14; 2, 20 etc. —

in sententiis causalibus et temporalibus

Com. IV, 2, 12; Conv. 2, 7; 8, 3; de vect. 2, 6; de re eq. 8, 1; 12, 2. 12; Hiero 7, 12; Ath. resp. 1, 2; Cyr. I, 6, 21 etc. —

Non minus usitatum est, in sententiis, quae particula *γάρ* sententiae antecedenti adjunguntur, *ἐστί* ponere.

Oec. 9, 3; 11, 10; de vect. 4, 22; de re eq. 6, 10; 10, 10; Kyn. 5, 33; 10, 17; Resp. Lac. 13, 8; An. III, 4, 19; VII, 7, 36; 8, 4; Hell. VI, 1, 4. 15; I, 7, 21 etc.

Addi solet etiam genitivo, quum „est alicujus proprium, officium“ significat.

τῶν ἰσχὺν ἄνευ γνώμης ἐχόντων ἐστίν Com. I, 2, 10. —

Σωκράτους ἐστίν Com. IV, 4, 7. —

τοῦ οἴκου — ἐστίν Oec. 1, 5. —

οἰκονόμου — ἐστίν Oec. 1, 15. —

δεσπότου — ἐστίν Oec. 9, 16. —

ἀλλοτρίας γῆς τοῦτό ἐστιν Oec. 16, 3. —

τοῦ χειμῶνός ἐστιν ἀλεεινά, τοῦ θέρους ψυχεινά Kyn. 10, 6. —

ἑκάστου ἐστίν Cyr. IV, 5, 38. —

εὐεργετοῦντός ἐστιν Cyr. VIII, 2, 9. —
τῶν κρατούντων ἐστίν An. III, 2, 37. —
σωφρόνων ἐστίν Hell. VI, 3, 5. —
sed *φιλοτίμων ἀνδρῶν τὰ τοιαῦτα διανοήματα* sc. *ἐστί* Hell. V, 11, 5, 19, ubi *ἐστί* aeque omissum est atque in sententiis communibus. —
τῆς Ἀρτεμίδος sc. *ἐστί* An. V, 3, 13 in inscriptione. —
βασιλέως sc. *ἐστί* Lac. resp. 13, 10. —
Similiter dativo conjungitur
ὑμῖν ἐστιν Hell. VII, 1, 3. —
νῦν ἡμῖν οὐδέν ἐστιν An. II, 1, 12. —
ὁ δὲ ὅρκος ἐστὶ τῷ βασιλεῖ Lac. resp. 15, 7. —

Iis autem praeceptis, quae de usu copulae posui, probatis, saepissime facile est intellectu, auctorem in copula aut omittenda aut ponenda certas quasdam leges neque, id quod videtur, libidinem suam secutum esse. Videmus enim nulla alia causa nisi quod non raro praecepta inter se pugnantia in eadem sententia adhiberi poterant, nunc unum nunc alterum valere.

Huc referri possunt omisso *ἐστί*
ἐπεὶ δυσχερῆ sc. *ἐστί* Com. IV, 2, 12. —
ἐπεὶ φανερόν sc. *ἐστί* Com. IV, 3, 9. 10. —
εἰ — φανερόν sc. *ἐστί* Com. II, 6, 38. —
ἐπειδὴ καλά sc. *ἐστί* Com. IV, 3, 11. —
ὅτι ἀδύνατον sc. *ἐστί* An. II, 4. 6. —
ἐπεὶ τοῦτο ἄδηλον sc. *ἐστί* An. V, 1, 12. —
ταῦτα γὰρ μέτρια sc. *ἐστί* Kyn. 4, 11; 5, 10. —
ἀναμνησθήτω, πῶς μὲν ἡδύ — sc. *ἐστί* Cyr. I, 2, 11. —
posito
ὅ ἐστιν ὄνειδος Kyn. 13, 8. —
θαυμάζω, εἰ ῥᾴδιόν ἐστιν Com. II, 8, 5. —
ἐπειδὴ ἀμφιλόγον ἐστίν Conv. 2, 7. —
ὅτι οὐ κάκιόν ἐστιν Oec. 7, 25. —
καὶ γὰρ καλά — ἐστίν Oec. 11, 10. —
ἔνθα καὶ ἡμῖν δῆλόν ἐστιν Com. IV, 3, 8. —
ὡς οὐ χαλεπόν ἐστιν Oec. 16, 1. —
ὡς ἀγαθόν ἐστιν Hipp. 4, 16. —
οὕτω γὰρ μέγα ἐστί de re eq. 6, 10. —

ὑγρὸν μὲν γάρ ἐστιν de re eq. 10, 10. —
item Kyn. 5, 33; 13, 8. —
ὡς ἀνάγκη — ἐστίν Apoll. 24. —
καὶ γὰρ τεκμήριόν ἐστιν Hiero 1, 37. —
ὃς νόμος ἐστίν Ath. resp. 1, 18. —
ᾧ οὕτω πολλά ἐστιν An. II, 4, 7. —
ὧν ἐστι τεκμήρια An. III, 2, 13. —
ἀνάγκη γάρ ἐστιν An. IV, 6. 10. —
ὥστε οὐχ οἷόν τ' ἐστί An. VII, 7, 22. —
οὐ γὰρ ἀριθμός ἐστιν An. VII, 7, 36. —
ὅτι πολλὰ τούτων ἀνάγκη ἐστίν Cyr. I, 6, 36. —
οὐ γὰρ ἀνάγκη ἐστίν Cyr. I, 6, 46 in multisque aliis exemplis. —

Ellipsin copulae potissimum adhiberi in locutionibus impersonaliter dictis, ex eo quod supra dixi satis intelligitur. Jam vero multi alii loci nobis occurrunt, qui ut ad certa praecepta revocentur vix efficere possis. — Sed tamen hujus ellipseos ratio ubique eadem sit necesse est. Si igitur quaerimus, ecquae causa copulae omittendae fuerit in illis locutionibus, perspicuum est, *ἐστί* ad vim locutionis impersonaliter dictae augendam quippe quum et propter frequentationem et potestatem debilitatam additamentum inutile esse videretur, omissum esse. — Etiamsi minime negandum est, vim graviorem copulae subjectum esse, quum dicitur
ἀπαλλαγὴ δὲ τούτων μία ἐστὶ μόνη Kyn. 10, 14. —
μία αὕτη ἐστὶ πάροδος An. IV, 7, 4. —
τοιαύτη ἐστί Cyr. V, 1, 8 etc. —
tamen inde *ἐστί* omisso, ut Hell. V, 1, 13 *καὶ κατελίπομεν ἡμεῖς ἔχοντας ἤδη ἄλλας τε πολλὰς καὶ Πέλλαν, ἥπερ μεγίστη τῶν ἐν Μακεδονίᾳ πόλεων.* —

Kyn. 7, 1 *ἡ ὥρα κρατίστη αὕτη* etc. id modo colligi potest, praedicatum, quod videlicet oculos animosque legentium ad se convertit, eo gravius atque efficacius apparere. —

Neque alio spectat rara ellipsis tertiae personae pluralis *εἰσίν* Hell. VI, 5, 52 *καίτοι ἰδεῖν μὲν οὐδὲν ἧττον ὀλίγοι τῶν πολλῶν ἱκανοί.* —

Hell. V, 2, 11 *αἵπερ μέγισται τῶν περὶ Ὄλυνθον πόλεων.* —

Cyr. I, 2, 3 *καὶ νῦν ἔτι πολὺ καὶ ἐσθῆτες φαυλότεραι καὶ δίαιται εὐτελέστεραι.* —

Com. II, 6, 27 *καὶ μὴν οἱ συμμαχεῖν ἐθέλοντες εὖ ποιητέοι.* —

Conv. 1, 13 *καὶ γὰρ οἱ παρόντες σπουδῆς μέν, ὡς ὁρᾷς, μεστοί, γέλωτος δὲ ἴσως ἐνδεέστεροι.* —

de vect. 2, 3 *πολλοὶ γὰρ τοιοῦτοι τῶν μετοίκων.* —

Hipp. 1, 4 *καὶ οἱ λακτίζοντες δὲ ἀναβεβαμένοι ἵπποι ἐκποδὼν ποιητέοι.* —

Hipp. 8, 14 *οἱ δ'ἀγαθοὶ ἵπποι καὶ ἱππεῖς δυνατοί.*

Kyn. 1, 4 *Ζεὺς γὰρ καὶ Χείρων ἀδελφοὶ πατρὸς τοῦ αὐτοῦ.* —

Kyn. 10, 2 *οἱ δὲ περιδρόμοι ἡμιόλιοι τοῦ τῶν ἀρκύων πάχους.* —

Kyn. 12, 12 *αἱ γὰρ ἡδοναὶ αἱ πολλαὶ κακαί.* —

Kyn. 12, 15 *οἱ δὲ μὴ θέλοντες — φύσει οὗτοι κάκιστοι.* —

Resp. Lac. 10, 3 *καλοὶ μὲν γὰρ καὶ οἱ γυμνικοί.* —

Etiam saepius participium *ὤν οὖσα ὄν* omittitur, unde effici potest, id proxime ad vim copulae *ἐστί* accedere. —

Sic omittitur in verbis *διατελεῖν*

Hell. II, 3, 25 *οἱ βέλτιστοι ἀεὶ ἂν πιστοὶ διατελοῖεν* sc. *ὄντες.* —

Hell. VI, 3, 10 *ὁρῶ γὰρ τῶν ἀνθρώπων οὐδένα ἀναμάρτητον διατελοῦντα* sc. *ὄντα.* —

Hell. VII, 3, 1 *ἄλκιμοι ἐν τῷ πολέμῳ διετέλεσαν* sc. *ὄντες.* —

Com. I, 2,. 6 *ἀχίτων διατελεῖς* sc. *ὤν.* —

Cyr. I, 5, 10 *εἴ τις ἀναγώνιστος τελέσειεν.* —

Ag. I, 37 *ἐποίησεν ὥστε εὐδαίμονας τὰς πόλεις διατελέσαι* sc. *οὔσας.* —

Ag. 6, 8 *ὥςτε ἀκαταφρόνητος ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν διετέλεσεν.* —

Ag. 10, 4 *ἀήττητος διετέλεσεν.* —

Resp. Lac. *μόνη γὰρ δὴ αὕτη ἀρχὴ διατελεῖ* sc. *οὖσα* 15, 1 etc. —

τυγχάνειν

Hell. IV, 1, 34 *ἂν οὕτω τύχωσιν* sc. *ὄντες.* —

Hell. IV, 3, 3 *πλὴν ὅσοι αὐτῶν φυγάδες τότ' ἐτύγχανον* sc. *ὄντες.* —

Cyr. III, 1, 12 *ἢν ἄρχων τις τύχῃ σοι καὶ ἁμάρτῃ* sc. *ὤν.* —

Cyr. VIII, 4, 3 *οὐχ ὅποι ἔτυχεν ἕκαστον ἐκάθιζεν.* —

Oec. 3, 3 *οὐδ' ἐν χώρᾳ γ'ἐν ᾗ ἔτυχεν*

— *ἕκαστα διατέτακται.* —

Oec. 20, 28 *ὅπου ἂν τύχωσιν ἀπέβαλον* etc. —

διαγίγνεσθαι

Cyr. I, 2, 15 *οἱ δ'ἂν αὖ ἐν τοῖς τελείοις διαγένωνται ἀνεπίληπτοι* sc. *ὄντες.* —

Com. II, 8, 5 *θαυμάζω εἰ ῥᾴδιόν ἐστιν ἀνέγκλητον διαγίγνεσθαι* sc. *ὄντα* etc. —

φαίνεσθαι

Hell. III, 4, 16 *ὅσοι κράτιστοι πρὸς τὰ προσήκοντα ἔργα φανεῖεν* sc. *ὄντες.* —

An. I, 3, 19 *ἐὰν δὲ μείζων ἡ πρᾶξις τῆς πρόσθεν φαίνηται* sc. *οὖσα.* —

Ag. 11, 15 *τοιγαροῦν ποίας οὐ νεότητος κρεῖττον τὸ ἐκείνου γῆρας ἐφάνη* sc. *ὄν.* —

Com. II, 4, 5 *καίτοι πρὸς ποῖον κτῆμα τῶν ἄλλων παραβαλλόμενος φίλος ἀγαθος οὐκ ἂν πολλῷ κρείττων φανείη* sc. *ὤν.* —

Oec. 10, 9 *ἠρώτα εἴ τι ἔχοιμι συμβουλεῦσαι ὡς ἂν τῷ ὄντι καλὴ φαίνοιτο* sc. *οὖσα* etc. —

ἀναφαίνεσθαι

Hell. VII, 3, 9 *καὶ γὰρ οἱ μὲν ὅπλοις βιασθέντες βλάπτονται μέν, οὐ μέντοι ἄδικοί γε ἀναφαίνονται* sc. *ὄντες.* —

itemque participio omisso ponuntur ea verba, quae „in certo quodam statu permanere“ significant

διαμένειν

αὕτη δὲ μόνη διαμένει συνεχὴς βασιλεία Ag. 1, 4 sc. *οὖσα.*—

Hell. VI, 5, 44 *εὖ γὰρ ἴστε ὅτι οἵπερ τούτοις πιστοὶ διαμένουσιν ἐν ταῖς συμφοραῖς* sc. *ὄντες* etc. —

διαβιοῦν

Com. II, 1, 23 *τῶν χαλεπῶν ἄπειρος διαβιώσῃ* sc. *ὤν.* —

deinde verba **ostendendi et inveniendi**

Oec. 10, 1 *ἀνδρικὴν ἐπιδεικνύεις τὴν διάνοιαν τῆς γυναικός* sc. *οὖσαν.* —

Cyr. V, 4, 21 *δείξομεν τοὺς πολεμίους ἄλλους κρείττους* sc. *ὄντας.* —

Cyr. VII, 1, 23 *ἀλκιμωτάτους αὐτοὺς ἀπεδείκνυε* sc. *ὄντας*. —

Hell. VII, 4, 2 *εὕρισκον οὐδὲν μεῖον Λακεδαιμίοις ἢ σφίσιν ἀγαθόν* sc. *ὄν* etc. —

tum verba o c u l i s aut m e n t e p e r c i p i e n d i

An. II, 6, 25 *ὅσους μὲν αἰσθάνοιτο ἐπιόρκους* sc. *ὄντας*. —

Hell. VII, 4, 8 *εἴ τινα ὁρᾶτε σωτηρίαν ἡμῖν* sc. *οὖσαν*. —

Hiero 11, 12 *ὁρῴης ἂν προμάχους καὶ προθύμους* sc. *ὄντας*. —

Cyr. III, 3, 67 *ἰδοῦσαι δ' αἱ γυναῖκες — ἤδη φυγήν* sc. *οὖσαν*. —

An. V, 6, 13 *εἰ δέ που ἥττους τῶν πολεμίων ληφθησόμεθα* sc. *ὄντες*. —

Oec. 12, 19 *Χρηστοῦ μέντοι πονηροὺς ἤδη εἶδον οὐ μέντοι ἀζημίους γε* sc. *ὄντας*. —

Hiero 6, 3 *διὰ τὸ μηδεμίαν ἐνορᾶν εὔνοιαν ἐμοὶ παρ' αὐτῶν* sc. *οὖσαν*. —

denique omittitur participium *ὤν οὖσα ὄν*, sed rarissime, si qua notio particula *ὡς* i. e. „tamquam“ „quasi“ pro appositione adjicitur

Cyr. III, 2, 24 *συνετείχιζόν τε ἀμφότεροι προθύμως ὡς κοινὸν φρούριον* sc. *ὄν* vel *ἐσόμενον*. —

Cyr. II, 2, 25 *ἔλαβεν ἀμφοτέρους πρὸς ἑαυτὸν ὡς φίλους ἤδη* sc. *ὄντας*. —

Cyr. V, 1, 13 *ὡς οὐκ ἀναγκαῖον τὸ κλέπτειν* sc. *ὄν*. —

Cyr. VI, 2, 11 *ἔπεμπε δούλους ὡς αὐτομόλους* sc. *ὄντας*

An. I, 1, 2 *ἀναβαίνει ὁ Κῦρος λαβὼν Τισσαφέρνην ὡς φίλον* sc. *ὄντα*. —

et simili modo nonnunquam particula *ὡς* omissa; sic

Hell. V, 3, 20 *πρὸς δὲ τούτοις καὶ ὑπηδεῖτο αὐτὸν ἐν τῇ συσκηνίᾳ, ὥσπερ εἰκός, πρεσβύτερον* sc. *ὄντα*. —

Oec. 3, 11 *εἰ δὲ μὴ διδάσκων τὰ καλὰ κἀγαθὰ ἀνεπιστήμονι τούτων χρῷτο*, ubi *αὐτῇ* per breviloquentiam et *οὔσῃ* per ellipsin supplendum est. —

In constructione genitivi absoluti *ὄντων* supplendum est. An. VII, 8, 11; rara ellipsis, in adjectivo *ἕτοιμος* modo usitata, quod *ἑκών, ἄκων* in numero participiorum habentur. —

Perraro idque maximam partem in locutionibus impersonaliter dictis, ellipsi copulae *ἐστί* congruenter, *ἦν* mente substituendum est.

An. VII, 2, 15 *ἀνάγκη* sc. *ἦν*. —

An. I, 2, 8 *φόβος* sc. *ἦν*. —

Oec. 9, 8 *χαλεπώτερον ἂν* sc. *ἦν*. —

Ag. 1, 19 *ὡς εἰκός* sc. *ἦν*. —

Kyn. 1, 17 *νεῖκος καὶ πόλεμος* sc. *ἦν*. —

nonnunquam ad vim praedicati occasione data augendam Cyr. V, 2, 5 *εἴ τι βρωτόν* sc. *ἦν*. —

Hell. IV, 2, 17 *Ὁπλιτικὸν μὲν δὴ τοσοῦτον* sc. *ἦν*. —

Hell. IV, 3, 16 *ἡ μὲν δὴ δύναμις αὕτη ἀμφοτέρων* sc. *ἦν*. —

Omittitur etiam *εἴη* et *εἴη ἄν* nonnullis quibusdam locis Hell. V, 3, 3, *εἴ τι ὑπόλοιπον εἴη*. —

Com. I, 6 9 *ἆρ' οὐκ ἄν, εἰ — μὴ δύναιτο πράττειν, ταύτῃ λυπηρόν* sc. *εἴη*. —

Apol. 23 *ἐρόμενος εἴ που εἰδεῖέν τι χωρίον ἔξω τῆς Ἀττικῆς, ἔνθα οὐ προσβατὸν θανάτῳ* sc. *εἴη*. —

Hell. VI, 5, 52 *εἰ δὲ δέοι ἀποχωρεῖν, πολὺ ῥᾷον τοῖς ὀλίγοις ἢ τοῖς πολλοῖς — ἀναχωρῆσαι* sc. *εἴη ἄν*.

Semel omissum est *ἔ σ τ α ι*:

Com. I, 6, 9 *ἐὰν δὲ δὴ φίλους ἢ πόλιν ὠφελεῖν δέῃ, ποτέρῳ ἡ πλείων σχολὴ τούτων ἐπιμελεῖσθαι* sc. *ἔσται* Com. I, 6, 9. —

ἐ σ μ έ ν

Cyr. IV, 1, 12 *οὓς ἡμεῖς τρέπεσθαι — ἱκανοί*. —

Quod ad infinitivum *εἶναι* attinet, facile conjeceris, in verbis *φαίνεσθαι, δοκεῖν, γιγνώσκειν, ἡγεῖσθαι, οἴεσθαι, νομίζειν* saepissime supplendum esse. Quam sententiam Krüger impugnat, docens, infinitivo *εἶναι* non opus esse, quum haec verba etiam per se ipsa praedicatum subjecto adjungere soleant; sic

οἱ τοιοῦτοι δοκοῦσιν κακοί Oec. IV, 3. —

Sed quum alium locum, ubi *εἶναι* per ellipsin omissum esse poni possit, in legendo non iuvenerim, hanc ellipsin libris Xenophonteis denegare non dubito.

Nunc vero, ellipsi verbi *εἶναι* pertractata, satis mihi huic toti quaestioni fecisse videor. — Itaque si ea in universo breviter complector, quae in parte expertus sum, id ante omnia dicendum est, ellipseos apud Xenophontem usum ab orationis perspicuitate nusquam abhorrere. Sic, ut exemplo utar, vocabulum *δύναμις* in Graeca lingua usitatissimum nusquam omissum est et ea quidem causa nisi fallor, ne confundatur

cum ellipsi vocabuli τέχνη. Saepius enim dicitur ἡ ἱππικὴ δύναμις etc., ἡ ἱππική sc. τέχνη, nusquam ἡ ἱππική sc. δύναμις. — Deinde apparet, Xenophontem ubique in ellipsi ponenda praecepta quaedam a consuetudine sermonis composita secutum esse, quae nobis, quia Atticum sermonem summum atque altissimum gradum Graecae linguae obtinere existimamus, imitanda sunt.

Quod ad definitionem ellipseos attinet, mihi persuasum est, perfacile quidem esse naturam ellipseos recte definire, sed nihilo minus permultos locos, quorum difficultates non tam definitione ellipseos quam cognitione Graecae linguae tollendae sint, exstare. Ea enim opus est non modo, ut recte judices, utrum omissio vocabuli cujusdam nomine ellipseos an breviloquentiae notanda sit (utrum vocabulum ἡμέρα, quod nonnunquam in antecedentibus verbis positum est, in adjectivis ὑστεραῖος et προτεραῖος per breviloquentiam an per ellipsin supplendum sit; id quod constuetudo sermonis docet) sed etiam, ne in eo erres, quod Graecae linguae natura proprium est. Hermanni igitur sententiae assentior, omnes has definitiones ne minimam quidem utilitatem habere, nisi ostendatur, quale sit hoc aut possit esse, quod non dictum cogitari queat.

Ne aliud quidem praetermittere possum, quaestionem diconum, usu ellipseos in libris Xenophonteis certis circumscripto cancellis, habeamus, quid de iis libris, quos Xenophontis non esse putant, colligere possimus. In quo hoc cognovi omnes has observationes non eo ducere, ut certum aliquid de hac re decerni possit. Nam ne unam quidem ellipsin in omnibus libris invenias, unde eam ab usu ellipseos usitato abhorrere efficiendum sit. — Quodsi dicas, in nonnullis quibusdam libris praecipueque in Cynegetico rarissime ἐστί omitti et eo quidem modo, ut consuetudo sermonis saepius negligatur, tum saepissime ἔστι poni, qua re sermo flaccescat neque congruere videatur sermone, quo Xenophon in aliis libris usus est; hujus rei causa nusquam nisi in materia ad argumentum subjecta ponenda est. — Itaque, nisi aliae causae exstant, quae Xenophonti scripta falso attribui docent, ex ellipseos ratione nobis in opinione antiquitus accepta perseverandum est, omnia scripta, quorum mentionem feci, Xenophontis esse.